

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio (a) Africano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

polim sequi viderit, & docere, in matrimoniis de cætero contrahendis illud te volumus observare, ut postquam inter legitimas personas consensus legitimus intervernerit de præsentis, qui sufficit in talibus juxta canonicas sanctiones; & si solus defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur; & si personæ junctæ legitime cum aliis postea de facto contrahant, quod prius de jure factum fuerit, non poterit irritari.

NOTÆ.

1. (a) *Mutin.*] Ita etiam habetur in tertia collectione, sub hoc titulo. cap. unicus. & in cap. ruanis, de usuris, ubi extat alia pars hujus textus. De Mutinensi Ecclesia & Martino ejus Præsule, cui missa est præfens decisio, ego in c. cum in distri-

buendis, de tempor. ordin. & textum hunc exposui supra in cap. 3.

(b) *Desponsasset.*] Ita legendum est, non, *du-*
cturum, ut habetur in hac, 6. collect. & notavit Cujac. in præfenti; nam in hoc textu agitur de sponsa de præfenti ducta; non verò de futuro, ut facile ex ejus serie constat.

2.

~~~~~

TITULUS V.

De Conditionibus appositis in desponsatione vel aliis contractibus.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Africano.

Quicumque sub conditionis nomine aliquam desponsaverit, & eam postea relinquare voluerit, dicimus quod conditio frangatur, & desponsatio irrefragabiliter teneatur.

NOTÆ.

1. (a) *Africano.*] Sic etiam legitur in 1. collect. sub hoc tit. c. 1. & in cap. 7. juncto cap. antecedenti 27. q. 2. & post Concil. Lateran. pag. 6. cap. 5. non tamen reperitur hic textus inter canones editos à Justello, sed cum varia fuissent Concilia Africana, quorum meminit Cujac. in cap. 1. de habit. Cleric. credo præfentem canonem editum fuisse in aliquo ex his Conciliis nondum excuso, cum in tot collectionibus Concilio Africano tribuatur; & in cap. 7. 17. q. 2. ita legatur, quod conditio interposita non valeat, ex Concilio Africano probatur.

COMMENTARIUM.

2. *Conclusio traditur, & probatur.*

Vulgo ex hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Quicumque sub conditionis nomine aliquam desponsaverit, & eam relinquare velit, in super habita conditione matrimonium subsistit. Non est similis decisio in utroque jure quæ probari possit; eam tamen illustrant ultra congestos in præfenti à Barbof. Sanchez de matrim. lib. 5. disp. 12. Covarr. eod. tract. 2. p. cap. 3. num. 12. Basil. eod. tract. lib. 2. cap. 9. num. final. Medrano de consensu connub. cap. 16.

3. *Traditur dubitandi ratio.*

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione: Quod pendet, non est, l. is damnatus 169. §. 1. ff. de reg. jur. Unde Philosophorum axioma est, conditionalia nihil ponere in esse, idest quod pendet sub conditione, non est, nec definit esse. Unde homo emptus sub conditione. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. IV.

ditione, non potest redhiberi dum pendet conditio; quia non potest rescindi quod adhuc non existit, l. Bovem 43. §. si sub conditione, cum sequent. ff. de adilit. edict. si servo proprio libertas relicta sit sub conditione, legatus verò sit purè, si dies legati cedat pendente conditione, evanescit legatum, quia non existit liber dum pendet conditio, l. questum 91. §. 1. ff. de legatis 1. l. Julianus 86. §. cum verò ff. de condit. & demonstr. l. nam cum libertas 8. ff. quando dies legati; ideo pendente conditione interim hæredis est, l. statuliberi 29. ff. de statuliberis. l. si is servus 20. ff. de donat. inter. Ideoque qui debet sub conditione, ea pendente debitor non est, l. sub conditione 16. ff. de condit. indeb. l. qui promisit 48. eod. titul. docent latè Petrus Faber, Jacob. Gothofr. & alii in d. l. 169. §. 1. ff. de reg. jur. idem Petrus Fab. lib. 2. semestr. cap. 19. cum duobus sequent. Sanchez lib. 5. de matrim. disp. 6. Donellus lib. 8. comment. cap. 3. ubi Osval. littera B. & lib. 15. c. 11. ubi Osvaldus littera A. Fachineus lib. 11. controver. c. 74. Antonius Gomez lib. 2. variar. cap. 11. ubi plures Aylton, Acacius, Ripol. in rubric. de condit. & demonstr. cap. 1. Morla in Emporio Juris, titul. de rebus credit. q. 7. Pichardus & alii in §. ex conditionalibus, Instit. de verb. obl. In nuptiis, etiam si sub conditione contractæ sint, adeò nihil actum videtur, ut nec publicæ honestatis impedimentum ex eis nascatur; ideoque si quis cum Maria sub conditione initis sponsalibus, cum consanguinea ejus pendente adhuc conditione de præfenti matrimonium contraxerit, cum secunda manere debebit, cap. unicus. §. final. de despons. impub. in 6. & si quis

K

si quis contrahat, si pater consentiret, nisi eo consentiente ad nuptias celebrandas cogendum non esse, referibit Urbanus in cap. super eo, hoc tit. quin si ipse deliberante patre nuptias contraxerit, eas ratas fore docet Brusel. de condit. tit. I. n. 12. fol. 97. Igitur in presenti malè docetur, pendente conditione non posse conjugem ab alio discedere, sed matrimonium omnino valere, neglecta conditione contra naturam actus conditionalis.

4.
Conditio-
nis diffini-
tio.

Quà difficultate non obstante vera est præsens assertio, pro cuius expositione sciendum est, omni-
misa conditionis etymologiã, quam latè prosequuntur Donel. d. lib. 8. cap. 30. Acacius Ripol. in rubric. de condit. & demonstr. cap. 1. Brusel. eod. tract. in princip. sciendum, inquam est, conditionem variè definiti ab Interpretibus. Azo ad titul. C. de condit. insert. ita definiit: *Quadam actus suspensio, cuius de futuro defectus vel confirmatio pendet.* Cardinalis in cap. verum, hoc titul. definiit in hunc modum: *Adjectio apposita, vel subintellecta in dispositione, suspendens, vel resolvens ipsam.* Baldus in rubric. de condit. & demonstr. ita ait: *Dictio quedam, per quam dispositum habet in suo esse existentiam, vel defectum.* Communiter à Donello & aliis supra laudatis ita diffinitur, ut sit conditio. *Oratio, quã omne quod agitur, in futurum eventum suspenditur.* Quã retentã, primò inferitur, orationes illas, quæ non suspendunt actum, non esse propriè conditiones, l. conditio 100. ff. de verb. obl. veluti conditiones, quæ in præsens, vel in præteritum tempus constituuntur, veluti: *Promittis centum, si navis in portu stat, si Titius Consul factus fuit; istæ enim orationes, si certæ sint, statim perimunt contractum; sunt enim certæ, vel incertæ proptinus ex rerum natura, nec differunt effectum propter ignorantiam nostram, l. cum ad præsens 37. cum duabus sequentibus, de reb. cred. l. cum in secundo 16. vers. Multum & vers. Quod si, ff. de injusto rupto, l. institutio 10. §. 1. de condit. instit. l. 3. §. si tamen 13. de bonis libert. §. conditionem 6. Instit. de verb. obl. l. 12. tit. II. p. 5. igitur donec sciatur, an vera, vel falsa sit conditio, non poterimus agere ex prædicta stipulatione, quia apud nos, & respectu nostræ ignorantiæ, gerit vi-ces conditionis, & appellatur quasi conditio, ut docet Cujac. lib. 1. diffinit. Papin. in d. l. cum ad præsens 37. Sed cum revera acciderit, planum est ab initio natam fuisse obligationem. In summa ad jus obligationis non est conditio, ad factum agendi habetur pro conditione; quia ad factum agendi attenditur scientia nostra, non ipsa veritas secundum rerum notitiam, l. sed et si 28. §. ultim. de iudicis; quam sic optimè exponit Donel. in d. cap. 37. n. 2. Ita docent, & hanc partem explicant Mantica d. lib. 10. tit. 5. n. 1. Costa lib. 1. select. cap. 1. & 2. cap. 11. à princip. & in c. si pater, l. p. verbo Eidem filio, n. 44. & seqq. Gregorius per textum ibi in l. 1. & 2. tit. 4. part. 6. Molina d. tract. 2. disp. 206. circa princip. Basil. d. lib. 3. cap. 1. num. 5. Gomez d. cap. 12. num. 64. Ripol. in dicta rubric. cap. 1. ex num. 35. Donel. lib. 8. cap. 30. Unde exponi solet textus in l. si ita stipulatus 120. ff. de verb. obl. junctis Cujacio, & Donello ibi, Costa lib. 1. select. cap. 2.*

5.
De condi-
tione ne-
cessaria.

Ex dicta etiam diffinitione deducitur, orationes, quæ habent eventum necessarium, & non suspensibilem, non esse propriè conditiones, veluti, Si sol cras oriatur, vel, Si cælum digito non tetigeris, l. nam si, cum moriar 17. l. sequenti, ff. de

condit. indebiti, l. impossibilis 7. cum sequenti, Digestis de verb. obl. l. si pupillus 9. §. 1. ff. de novat. l. 17. titul. IX. partit. 5. & contractus sub illis celebratus purus est, l. necessario 8. §. si ita, ff. de periculo & commodo; licet quoad solutionem aliquam dilationem contineat, l. quodcumque 45 §. non solum, ff. de verb. obl. junctio Costa lib. 1. select. cap. 17. Ex quo principio exponi solet textus in l. hujusmodi 13. ff. quando dies legati cedat: junctis Costa d. lib. 1. select. cap. 18. Fabro lib. 4. coniect. cap. ultimo, Benedicto Pinello lib. 1. select. cap. ultimo. Inde etiam deducitur, conditiones, quæ tacitè insunt dispositioni, non facere actum conditionalem, l. conditiones 99. ff. de condit. & demonstr. Inesse autem dicuntur conditiones, quando veniunt ex natura rei, non verò ex oratione, vel dispositione, l. quod in rerum 24. ff. de legat. l. interdum 37. ff. de verb. obl. l. nec emptio 8. in princip. §. 1. ff. de contrahend. emptio: veluti si vendatur, vel legetur partus ancillæ nondum editus, fructus ex tali fundo; inest enim conditio, si partus edatur, si fructus nascantur. Aliæ sunt conditiones tacitæ, quæ insunt non ex natura, sed ex juris necessitate, veluti si legatum relinquatur sub conditione si hæres scriptus adierit hæreditatem, l. qui liberis 8. in fine, ff. de vulgari, l. hoc 3. ff. de legatis 1. l. 1. l. hæres 7. cum suis §. l. si dies 21. in fine, ff. quando dies legati; quia necessarium est à jure ad valorem legati, ut hæres adeat, l. omnia 32. ff. de legatis 1. Similiter si magistratus tutorem dederit, sub conditione si satisdederit, non est datio conditionalis, l. muto 6. §. 1. ff. de tutel. quia necessaria est satisfactio, juxta principium tituli de satisd. tutor. Instit. Item si servo proprio libertas data sit ita, si in Domini potestate permanserit; est etiam pura libertas, l. servo 47. ff. de cond. & demonstr. quia alieno servo directa libertas dari non potest, l. Stichus 39. ff. de manumif. testam. prosequuntur alia exempla Ripol. in d. l. 1. ex n. 10. Pinel. lib. 1. select. cap. 16. Basil. de matrim. lib. 3. cap. 2. n. 2. qui nonnulla parum apta ad rem congesti. Ratio autem quare conditio tacita inhærens non censetur talis, sed tantum reputetur qualitas rei, ut ait Ripa in d. l. 3. ea est, quia conditio propria & vera ponit causam dispositionis contingentem, vel non ex disponentium voluntate & oratione; sed hæc conditio tacita, taliter inest actui, ut aliter valere non possit, quam si illa qualitas eveniat, ut ad ejus valorem necessaria est; ergo non pendet ad utrumque, nec substantiam conditionis habet. Donel. & Basil. ubi proximè. Sed quamvis conditionem non importent qualitates hæ, afferunt tamen dilationem, adeò quidem, ut quamvis stipulatio pura sit, vel legatum; nihilominus non debeatur donec fructus, vel partus nascantur, d. l. quod in rerum 24. l. interdum 73. Hæc quidem dilatio non provenit ex voluntate disponentium, quia dispositio est pura, & de se apta statim producere obligationem; sed ex parte rei promissæ, quæ donec nascatur, non est quod possit deberi, l. cum certus 5. ff. de ritio. & vin. leg. l. ex empto 11. §. ultim. cum seqq. ff. de action. empti: docent Costa lib. 1. select. cap. 7. Brusel. de condit. lib. 4. tit. 1. per totum, qui inde exponunt textus in l. 1. §. ult. ff. de condit. & demonstr. l. cum illud 25. §. 1. ff. quando dies legati, §. optio- nis, Instit. de legatis. Igitur propriè conditio illa est, quæ futurum eventum respicit ex voluntate partium, ut definitur in l. nominatim 34. §. 1. ff. de condit. & demonstrat. Unde tam potestativè, quam

quàm mixta, & causales, verè conditiones sunt, & actum suspendunt, *l. u qui heres 13. ff. de acquir. heredit. potestativa conditio dicitur, quæ pendet merè ex potestate ejus, cui adjicitur, veluti, Si Caputolium ascenderit; vel negativè concepta, Si non ascenderit.* Causalis est, quæ pendet ex eventu naturæ, vel ex factio tertii, ut dicitur *in l. à Titio 108. ff. de verb. obl. veluti, Si navis ex Asia venerit; vel, Si Titius uxorem duxerit.* Mixta est quæ participat ab utraque, habet enim aliquid à casu, & aliquid à potestate; veluti si Titio Consuli factio decem dederis, quam conditionum divisionem prosequuntur Brusel. *de condit. lib. 1. tit. 2. Sarmientus lib. 2. sect. cap. 2. ex num. 10.* Spino *in specul. testam. glossa 14. ex num. 12.* Ant. Gomez *lib. 1. variar. cap. 12. num. 60.* ubi plures affert Ayllon, Duarenus *ad tit. de condit. instu. cap. 5.* Parlador. *differen. 147.* Donellus *lib. 8. comment. cap. 34.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 183.* Ripol. *ubi supra.*

6. *De verbis qua importans conditionem.* Cùm in dubio potius præsumatur actus purus, quàm conditionalis, quia semper illa interpretatio sumenda est, per quam actus valeat, potius quàm pereat, *l. quotiens, ff. de rebis dubiis, l. quotiens 81. ff. de verb. obl. Castillo lib. 4. controri. cap. 55. num. 17.* & cùm nullum verbum sit, quod præcisè importet conditionem, ut non possit aliter censerì, si talis sit voluntas testatoris, *l. Marcia 44. ff. de manum. test.* merè ex conjectura pendet, quando disponentes voluerunt effectum actus in futurum eventum conferre: quare de verbis, quæ inducunt conditionem, vel non late egerunt Bartol. *in l. 1. ff. de condit. & demonstr.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 175.* Tuschus *littera C. conclus. 583.* Michael Grassus *de success. §. legatum, quest. 58.* Hermosilla *in l. 27. glossa 1. tit. 5. part. 5.* Brusel. *de condit. lib. 1. tit. 3. per totum,* quibus communiter placuit, dictionem *si*, conditionem importare, *l. si ita, §. final. cum vulgatis, ff. de manum. testam.* Similiter & adverbium temporis *cum*, quod relatum ad eventum de futuro importat conditionem, *l. qui promisit 48. ff. de condit. indeb. l. stipulatio 38. §. inter 16. l. quodcumque 45. §. non solum, 3. ff. de verb. obl. Barb. de dict. diction. 75.* illa tamen differentia notanda est inter has duas dictiones, *si*, & *cum*; quod prima importat conditionem per se, idest primò & principaliter, cùm sit modus frequentior inducendæ conditionis: secunda verò per se & principaliter importat tempus, & propter incertitudinem temporis inducit conditionem, *l. 1. §. dies, l. heres 79. in princip. & §. 1. ff. de condit. & demonstr.* & ideo quando in eadem dispositione apponitur dies conditioni, dicitio *cum*, magis sapit naturam diei, quàm conditionis: exemplum extat *in l. si quis legata 54. ff. eod. titul.* ubi si testator prorogaverit diem legatorum vulgari modo, de quo *in l. talis 30 ff. de legatis 1. ita, Omnia legata, quibus dies appositus non est, heres meus annua, bima, trima die;* idest, primo, secundo, tertio anno, non intelligitur prorogatum legatum ita relictum, cum pubes erit; quia quantumvis incertus sit, est tamen dies, & magis ad temporis expressionem refertur, quàm ad conditionem: textus elegans *in l. si Titio 22. ff. quando dies legati.*

D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. IV.

7. *De aliis similibus dictionibus.* Succedunt alia adverbia temporum, scilicet, *quoad, donec, quandiu,* de quibus Bartolus *in d. l. 1. num. 15.* hanc tradit regulam: Quando apponuntur ad inchoationem actus, important conditionem, ut *in l. sufficit 56. ff. de condit. indeb.* ubi si pactum fiat de non petendo, donec Titius Consul factus sit, est conditionale, adeò ut interim solutum repeti possit. Cæterum si non apponantur ad inchoandum actum, sed ad illud finiendam, important resolutivam conditionem, vel potius resolutionem dispositionis, veluti, *Lego illi quoad, vel donec cum filio meo moretur;* si incipit morari, & postea à filio recedit, resolvitur legatum annuum, *l. legatum 17. ff. de annuis legatis, l. Gajo, §. ultim. ff. de condit. & demonstr.* idem etiam dicendum est de adverbio temporis *dum*, quod idem significat ac donec, *l. uxori 33. §. uxori 1. ff. de legat. 3. l. si quis 8. ff. de condit. & demonstr.* notant Colta *lib. 2. sect. cap. 8.* Pichardus *in §. si uxori 41. Instu. de leg. Amaya lib. 1. observ. cap. 6. num. 32.* Adverbium *quandoque*, est etiam temporis, & significat *si quando*; ideoque facit conditionem, *l. cum vir 25. ff. de condit. & demonstr. l. quod pupille 30. ff. quando dies legari.* Adverbium etiam *visi*, quamvis sit relativum; tamen semper reddit conditionales ultimas dispositiones, *l. quibus 40. §. quidam Titio, ff. de condit. & demonstr. l. fideicommissa 11. §. sic fideicommissum, ff. de legatis 3.* Non tamen reddit contractum conditionalem in principio, sed resolvit illum sub conditione, *l. 2. ff. de in diem adjectione, l. 2. ff. de lege commissoria.* Differentiæ ratio est, quia dispositio testamentaria est imperfecta, & ut ita dicam, in fieri, donec morte confirmetur; & ideo licet sit pura, si postea adjiciatur conditio resolutiva, hæc adjectio influit in priorè voluntatem, & reddit eam conditionalem, tanquam si ab initio facta fuisset sub conditione; eatenus enim censetur datum, quatenus non est ademptum, *l. aliquando 107. ff. de condit. & demonstr. l. legatum 10. ff. de adimend. legatis, l. quod pure 6. ff. quando dies legat.* Contractus verò pure incipit, & ex eo partibus jus statim acquiritur, nec ad perfectionem amplius desideratur, quàm partium conventio, si consensu perficitur, *l. 2. Digestis de obl. & act.* ergo resolutoria conditio, quæ finem respicit, non potest influere in principium contractus. Adverbium etiam *ubi*, si adjiciatur verbo futuri temporis, & casui qui possit contingere, vel non, veluti si mulieri legatum sit, ubi ea nupisset, *l. si ita scriptum 45. §. ultim. Digestis de legat. 1.* significat tunc *cum*, vel *quando*, quæ important conditionem, Bartolus *in d. l. 1. num. 19.* Eadem ratione *in*, & *ad*, quando tempus futurum designant, inducunt conditionem, ut in illo, qui legavit ad tempus liberorum, idest, si quando liberos habeat, *l. si ita 51. §. 1. Digestis de legat. 2. l. solemus 9. l. si vir 61. Digestis de condit. & demonstr.* Latius prosequitur alia verba, quæ in ultimis voluntatibus & contractibus important conditionem, & per consequens suspendunt actum, D. Joseph de Retes *in Academicis, ad tit. de verb. obl. 2. part. de condit. stipulat. princip. 2. per totum.*

8. *Exponitur præsens, sed* His suppositis apparet, actum sub conditione celebratum, non esse, nec finire esse, *K 2*

sed in suspensio omnino considerari, ut in exemplis adductis pro dubitandi ratione, unde merito difficilis iudicatur præsens textus, quatenus in eo docetur, à matrimonio sub conditione celebrato non licere contrahentibus discedere, sed potiùs insuper habita conditione, matrimonium irrefragabiliter tenere: quare varias interpretationes adduxerunt DD. supra laudati: Bruselius de condit. lib. 4. tit. 2. num. 4. accepit præsentem canonem, non de conditione, sed de modo; ita ut matrimonium sub modo celebratum, purè, & de præsentem contractum videatur, nec modus spectetur, seu attendatur. Nec novum est, conditionem accipi, seu apponi pro modo, ut in l. *Mavia*, ff. de manumiss. testam. l. *Tiro* 71. §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. *liberto*, §. *Lucius*, ff. eod. titul. l. *final.* §. *final.* C. de bonis qua lib. l. *si antequam*, ff. de donat. inter, l. *filia*, ff. ad legem Falcid. Sed hæc interpretatio sustineri non potest; siquidem PP. Concil. Afric. utuntur conditionis verbo in sua propria significatione. Innocentius, Butrius, Præpositus in præsentem, quos sequuntur Basilius supra, num. final. Canisius in præsentem, Covarr. d. cap. 3. §. 2. Gentilis de nuptiis lib. 2. cap. 11. accipiunt textum hunc de conditione turpi, quæ rejicitur à matrimonio, nec illud vitiat, aut suspendit, ut dicemus in cap. final. hoc titul. Sed hæc interpretatio divinationis vitio laborat; siquidem nulla in hoc textu mentio fit conditionis turpis, quare verius credo, canonem hunc procedere in conditione resolutoria, seu resolutive, cum videlicet matrimonium purè contractum est, & inter contrahentes conventum, ut nisi certa quantitas dotis nomine detur, resolvatur; tunc enim cum purè & absolute de præsentem matrimonium celebratum sit, ea conditio non potest illud dissolvere, aut resolvere, quia matrimonium perpetuum est, & perpetuò durat: & ita licet alii contractus, etiam purè celebrati, resolvi possint sub conditione, non ita matrimonium, quod

suà naturà dicit perpetuitatem. Facit Ivo Carnot. epistol. 183. ibi: *Sponsio verò pecunie servata, vel violata non debet impedire conjugium, si sponsalia facta sunt cum consensu contrahentium*; apponens enim matrimonio de præsentem similem conditionem, tantum intelligit exigere obligationem, non verò eà non adimpletâ consensum subtrahere, quem de præsentem præbuit. Docuit Vincentius, quem citat Bernardus in præsentem, & sequitur Cujac. hic. Conditio enim duplex est, initiativa, & resolutive; illa suà existentia dat principium actui, l. *conditio* 100. ff. de verb. obl. §. *omnis*, Instit. eod. titul. hæc resolutive actum, & causam præcedentem reducit ad non causam. Exempla resolutive conditionis extant in l. *si res* 3. ff. de contrab. emptio. l. 2. cum sequent. ff. de in diem additione. l. 1. cum sequent. ff. de lege commissoria, l. 3. C. de pactis inter emptor. Ex his nonnulli actus conditionem initiativam respuunt, ut sunt actus effectivi, quia tradere statim, & traditionem suspendere in eventu conditionis sunt contraria; contraria autem inter se non coeunt, ut ait Seneca de constantia capite 8. ideoque traditio, solutio, aditio hæreditatis, emancipatio, & similes actus non admittunt conditionem initiativam, sive quæ suspendat initium, l. *actus* 77. ff. de reg. jur. ubi Gothofredus, & Petrus Faber: idem Faber lib. 2. semestr. capite 22. hi tamen actus recipiunt conditionem resolutive, l. *qui se debere* 7. §. *ultim.* ff. de condit. causâ datâ, l. *videamus* 38. §. 1. ff. de usuris, l. 3. stipulationem 21. ff. de jure dot. docet D. Joseph de Retes de donat. cap. 16. Sunt alii actus, qui conditionem initiativam recipiunt, veluti libertas, & matrimonium; licet enim matrimonium sub conditione initiativa contrahi valeat, ut dicemus infra in capite 5. non tamen admittit resolutive, quia repugnat substantiæ matrimonii, ut ad tempus celebratur; siquidem continet in se perpetuitatem, & individua vitæ consuetudinem.

CAPUT II.

Gregorius (a) Chrysantho Episcopo Spoletano.

CUM sit proprium disciplinæ ab illicitis prohibere, & excessus culpas salubriter resciscere, studiosè ejus servanda censura est. Nam si negligitur, cuncta in confusionem deveniunt, dum alter destruit quidquid eam custodiendo alter ædificat. Valentinus itaque presbiter questus est vobis, quia si Monachus monasterii, ipsius exigente culpa, fuerit communionem privatus, ad loca vestra se conferat, & communionem sine aliqua reservatione (b) percipiat. Quod si ita se res habet, quoniam non solum regularis ordo dissolvitur, sed etiam perditionis ex hoc materia ministratur, qui sub vobis sunt, presbyteris districtè, ac sollicitè interdiceret vos necesse est, ut hoc facere de cætero non præsumant. Sed si (c) fortè injustè se excommunicatum quis queritur, fraternitas vestra subtili indagatione cognoscat, & ita causam cognita veritate disponat, ut nec injustitia diu infontis afflictione prævaleat, nec disciplinæ vigor, aut frangi, aut indiscretâ valeat præsumptione dissolvi. Et quia pariter superscriptus presbyter nobis questus est, (d) diaconum quendam duo juris sui sub hac (e) conditione manumisissè mancipia, ut (f) monachi fieri debuissent, & in eodem monasterio, ubi ipse fuerat, perma-